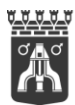


Överförmyndarnämnden  
i Västra Gästrikland

## Om att bevaka underåriga barns rätt i dödsbo

Överförmyndarnämnden Västra Gästrikland



Sandvikens Kommun

Postadress  
Sandvikens Kommun Odengatan 34  
811 80 Sandviken

Besöksadress  
Sandviken



*Hofors Kommun*

Telefon  
026 - 24 00 00 (vx)

Fax  
026 - 21 80 64



e-post  
overformyndaren@sandviken.se

Internet  
www.sandviken.se

Organisationsnummer  
212000-2346

## ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDENS TILLSYN

Överförmyndarnämnden har enligt lag till uppgift att utöva tillsyn över bland annat förmyndares och gode mäns verksamhet. När ett underårigt barn, alltså ett barn under 18 år, har del i ett dödsbo gäller särskilda bestämmelser. Av särskild vikt är att en förmyndare eller en god man som tar del i en bodelning eller skifte för den enskildes räkning ska inhämta Överförmyndarnämndens samtycke till egendomens fördelning. Det är därför nödvändigt att upprätta en formell arvskifteshandling och ge in denna till Överförmyndarnämnden. När inget annat nämns avses med ställföreträdare antingen förmyndaren eller den gode mannen.

## STÄLLFÖRETRÄDARSKAP FÖR UNDERÅRIGA

### **Förmynderskap**

En underårig företräds normalt i sina ekonomiska angelägenheter av en förmyndare. I allmänhet är barnets föräldrar förmyndare, vilket följer av att den ena eller båda föräldrarna också är vårdnadshavare. Det är dock inte alltid som en förälder, vårdnadshavare och förmyndare är samma person.

En förmyndare ska förvalta den underåriges tillgångar och företräda den underåriga i angelägenheter som rör tillgångarna. Även i övrigt företräder förmyndaren den underåriga, när detta inte enligt lag ska göras av någon annan. Vid exempelvis skol- och omsorgsfrågor eller vid ansökan om pass eller namnbyte är det den vårdnadshavaren – inte förmyndaren – som företräder den underåriga.

Vården av underårigs rätt i dödsbo har en stark ekonomisk anknytning och är en fråga för förmyndaren.

### **Godmanskap i vissa fall för underåriga**

I de fall då förmyndaren på grund av hinder av rättslig natur inte kan handla på den underåriges vägnar ska en god man utses för den underåriga. Sådant hinder förekommer exempelvis om barn och förälder är delägare i samma dödsbo. Det tillkommer på Överförmyndarnämnden att utse en god man i sådant fall.

För vården av den underåriges rätt i dödsboet har den tillfälliga gode mannen att iaktta i huvudsak samma förhållningsregler som en förmyndare.

Förvaltningen av den underåriges egendom övertas dock av förmyndaren när bodelning och skifte skett eller avtal slutits om sammanlevnad i oskiftat bo.

## STÄLLFÖRETRÄDARENS RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER

Ställföreträderskapet omfattar, förutom rätten att på den underåriges vägnar delta i bodelning och skifte eller sluta avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, även rätt och plikt att för den underåriges räkning ta del i boets förvaltning och utredning.

## UPPDRAGET ATT BEVAKA RÄTT

Ställföreträdaren ska bevaka att bouppteckning förrättas senast tre månader efter dödsfallet och han eller hon är skyldig att närvara vid bouppteckningen. Ställföreträdaren måste också bevaka att bouppteckningshandlingen ges in till Skatteverket för registrering senast en månad efter det att den blivit upprättad.

Av särskild vikt är att ställföreträdaren ser till att dödsboet skiftas så snart som möjligt och senast inom sex månader från det att bouppteckningen förrättades. Vidare måste ställföreträdaren se till att skifteshandlingen lämnas till Överförmyndarnämnden för inhämtande av nämndens samtycke till egendomens fördelning.

Har dödsboet inte skiftas inom sex månader och har inte avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts, ska ställföreträdaren inom denna tid lämna en redogörelse till Överförmyndarnämnden om anledningen till att dödsboet inte har skiftats. Redogörelse ska sedan lämnas var sjätte månad fram till dess att boet skiftas eller ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts.

## Testamente och arvsavstående

I vissa fall finns testamente. En ställföreträdare kan inte med rättslig verkan godkänna ett testamente. Ställföreträdaren kan endast bekräfta att han eller hon har delgivits testamentet för den underåriges räkning. Ställföreträdaren har dock möjlighet att klandra testamentet inom sex månader från att han eller hon fick del av handlingen. I detta sammanhang bör uppmärksammas att ställföreträdaren inte för den underåriges räkning får avstå från arv eller testamente.

Är den underårige bröstarvinge bör ställföreträdaren tänka på att göra förbehåll för den underåriges laglott.

## Förvaltning

Sedan bouppteckning förrättats ska ställföreträdaren delta i dödsboets boutredning. Vid boutredningen ska boets tillgångar utredas och dess skulder betalas. För vissa åtgärder krävs Överförmyndarnämndens samtycke. Sådant samtycke krävs exempelvis vid försäljning av fastighet eller bostadsrätt som tillhör dödsboet. Det är ställföreträdarens ansvar att inhämta Överförmyndarnämndens samtycke.

## Dödsboets avveckling

När boutredning är avslutad ska egendomen fördelas. Finns det en efterlevande make ska först en bodelning göras vid vilken egendomen delas i två lotter. Den ena lotten tillhör den efterlevande och den andra delen blir föremål för arvskifte. Vanligen utförs dessa åtgärder samtidigt och sammanförs i en gemensam handling kallad bodelning och arvskifte. Om den avlidne var gift vid frånfallet ärver den efterlevande kvarlåtenskapen. Gemensamma bröstarvingar

är att anse som efterarvingar och får därmed vänta på sitt arv tills den efterlevande avlider.

Barn som inte är makarnas gemensamma (särkullbarn) har alltid rätt att få ut sitt arv vid sin förälders död. Särkullbarn kan dock genom sin förmyndare avstå från sitt arv till förmån för den efterlevande maken, om Överförmyndarnämnden lämnar sitt samtycke till detta. När den efterlevande maken dör, har särkullbarnet rätt som efterarvinge ta del i den efterlevandes kvarlåtenskap. Observera att om särkullbarnet begär att få ut sitt arv direkt eller om den avlidne har testamenterat sin kvarlåtenskap till någon annan än den efterlevande maken, är den efterlevande alltid garanterad att få tillgodogöra sig egendom till ett värde som uppgår till fyra gånger det prisbasbelopp som gällde vid dödsfallet.

Om den avlidne var sambo är inte den efterlevande sambon arvsberättigad. Sambolagen som avser sambors gemensamma bostad och bohag ger dock efterlevande sambo möjlighet att begära bodelning. Vid bodelning har efterlevande sambo rätt att som sin andel alltid få ut så mycket egendom som motsvarar ett värde om två gånger prisbasbeloppet vid tiden för dödsfallet.

### **Arvskifte**

När bouppteckningen har registrerats fördelas egendomen mellan dödsbodelägarna. En arvskifteshandling ska upprättas och undertecknas av samtliga delägare samt av ställföreträdaren för den underåriges räkning. Arvskifteshandlingen ska sedan lämnas in till Överförmyndarnämnden för inhämtande av samtycke. Underskrifterna behöver inte bevittnas.

För arvskifte gäller särskilda regler enligt 23 kap. ärvdabalken. I många fall kan det därför finnas skäl att låta någon med professionell erfarenhet upprätta arvskifteshandlingen, till exempel en bouppteckningsfirma, begravningsbyrå, juridisk byrå eller advokat.

### **ANSÖKAN OM SAMTYCKE TILL ARVSKIFTE**

För att Överförmyndarnämnden ska kunna ta ställning till arvskiftet ska följande handlingar lämnas till Överförmyndarnämnden:

- Ansökan från ställföreträdaren.
- En kopia av bouppteckning, inklusive eventuellt testamente.
- Arvskifteshandling i original samt en bestyrkt kopia. Observera att skiftet ska vara undertecknat av samtliga dödsbodelägare när det inkommer till nämnden för prövning.
- En redovisningsräkning över dödsboets förvaltning från och med dödsdagen till och med skiftesdagen.
- Ett eventuellt värderingsutlåtande om fastighet, tomträtt, bostadsrätt eller värdefullare lösöre som ingår i dödsboet.

När Överförmyndarnämndens samtycke har inhämtats ska den underåriges lott redovisas till nämnden. Ställföreträdaren kan till exempel lämna in handlingar som styrker att arvsloten är insatt på konto eller att lagfart har sökts på fastighet.

#### **Utbetalning till spärrat konto**

När den underårige på grund av försäkring, arv eller testamente har fått pengar till ett värde överstigande två gånger gällande prisbasbelopp, ska den som ombesörjer utbetalningen från dödsboet för den enskildes räkning sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag, med uppgift om att medlen inte får tas ut utan Överförmyndarnämndens tillstånd. En sådan begränsning av möjligheten för ställföreträdaren att ta ut pengar på kontot kallas för en överförmyndarspärr. När utbetalning enligt ovan görs ska den som sköter utbetalningen genast anmäla förhållandet till förmyndaren och Överförmyndarnämnden. Skyldigheten att sätta in medlen på spärrat konto och anmäla förhållandet till Överförmyndarnämnden följer av 16 kap. 11 § föräldrabalken.

#### **SÄRSKILDA FRÅGOR OM ARVODE TILL DEN TILLFÄLLIGE GODE MANNEN**

I samband med att uppdraget slutförs – vilket i de flesta fall bör sammanfalla med att arvskipshandlingen ges in till Överförmyndarnämnden – bör den som är tillfällig god man begära sitt entledigande från uppdraget. Om den gode mannen vill ha arvode och ersättning ska han eller hon i samband med begäran om entledigande lämna in en redogörelse över det uppdraget, med uppgift om den tid som lagts ned i uppdraget, samt begäran av eventuella krav på ersättning för kostnader.